

Yanvar faciəsi heç zaman unudulmayacaq

Azərbaycan tarixinə Qanlı-Yanvar faciəsi kimi daxil olan 1990-cı il 20 Yanvar hadisələrindən artıq 30 il keçdi. Xalqımız indiyədək bu faciənin ağrı-acısı ilə yaşayır. O gecə baş verənlərin şahidləri hələ də onun təsiri altından çıxa bilməmişlər. Yad-daşlarını vərəqlədikcə, həmin anları təkrar-təkrar yaşayır, bəzi məqamları xatırlayır, sağ qaldıqları üçün Tanrıya dualar edirlər. Çünki o gecə evində oturduğunuz yerdə belə, qəfil gülləyə tuş gəlmək qaçılmaz idi.

Yanvarın 19-u adi günlərdən biri kimi başladı. Və... Bakını bürüyən sovet qoşunu sakit dayanmışdı, insanların içini xof almış olsa da, qoşun burada olduqlarını hiss etdirmirdi. Günün əvşamı da beləcə keçdi. Mən exdə idim, gecəyə doğru silah səsləri eşidilməyə başladı. Narahat idim, düşündüm ki, indi xəstəxanada olmalıyam, arxamca maşın göndərildi, lakin o gəlib çıxa bilmədi, onu gülləbaran etmişdilər. İkinci maşın göndərildi. Şəhərin gecəsi tənəmirdi. Məni aparan maşının kuzovuna iki güllə dəyşə də II korpusun qəbul otağının qarşısındakı meydançaya gəlib çıxdım. Artıq onlarca yaralı gətirilmişdi və gətirilməkdəydi. Gətirilənlərin arasında 8 ölü də vardı, onlar ayrıca otaqda yerləşdirildi. Növbətçi həkimlər, bütün heyət yeyin-yeyin işləsə də, çatdırı bilmirdilər, yardıma möhtac yaralılar gətirildikcə gətirilirdi. Küçə boyu ötüb keçən nəqliyyata, evlərin pəncərələrinə, eyvanlara açılan qapılara güllələr yağdırılır, atəş səşindən qulaq tutulurdu. Ağır-ağır şəhərin ortalarına doğru hərəkət edirdilər.

Çox çətinliklə qayda yarada bildik, ölümlər meyitxanaya aparılırdı. 68 yaralıya kömək edib, onları hospitala köçürdük və bunların siyahısı tutuldu. Səhər açıldı, atəş, demək olar ki kəsilmişdi, arabilirdə burda eşidilirdi. Ağır döyüş maşınları asfaltda şütüyür, bilmədiyimiz istiqamətlərə gərdirdi. Topa-topa adamlar ora-bura qaçışib öz yaxın adamlarını axtarırdılar. Zərər çəkənlərin sayı hələ bilinmirdi, lakin 150 nəfərin öldürül-

düyü, yüzlərlə insanın yaralandığı söylənilirdi, hamısı da dinc insanlar. Ölənlərin heç birinin əlində silah yox idi, əşgərlər isə görünür, qarşılına çıxan hər kəsə atəş açmaq əmri almışdı-lar.

Bu suçsuz insanları qırmaq əmrini kim vermişdi? Deyirdilər ki, Azərbaycan hökuməti orduya kömək üçün müraciət etməmişdi... təəssüf ki, bu hadisələri törədənlər layiqli cəzalarını almədılar...

Yanvarın 22-də şəhidlərin dəfn mərasimi keçirildi, minlərlə insan öz ehtiramlarını bildirmək üçün mərasimdə iştirak edirdi. Bax, həmin anları xatırlamaq da çox çətinidir. Onlar Dağüstü park deyilən, vaxtilə əyləncə yeri olan yerdə dəfn edilidilər. O gündən "Şəhidlər Xiyabanı" müqəddəs bir məkana çevrildi.

Mənim həyatım o qədər də xoş keçməyib, ailəm sovet rejiminin, onun qayda-qanunlarının acısını çox yaşayıb. Atam repressiyanın qurbanı olanda mənim 9 yaşım vardı, çətinliklə böyüdüm, oxudum, sənət sahibi oldum. Elmi işlə məşğul olub alimlik dərəcəsi aldım, müxtəlif vəzifələr tutdum. 20 Yanvar faciəsi baş verən ərəfədə böyük səhiyyə ocağı olan Respublika Xəstəxanasına rəhbərlik edirdim. Qanlı Yanvar mənim həyatımda xalqımla birlikdə yaşadığım, şahidi olduğum ən acı unudulmaz hadisələrdən biri idi...

Mənim elmi-təcrübi fəaliyyətimin əsas sahələrindən biri əhalinin gigiyenik cəhətdən maarifləndirilməsi, sağlamlığının qorunması, sağlam həyat tərzinin formalaşmasına yönəlmişdir. "Oxuyun və düşünün", "Azərbaycan milli mətbəxində dietologiyanın əsasları", "İnfeksiyon xəstəliklərin profilaktikası" kimi əsərlər də məhz buna xidmət edir.

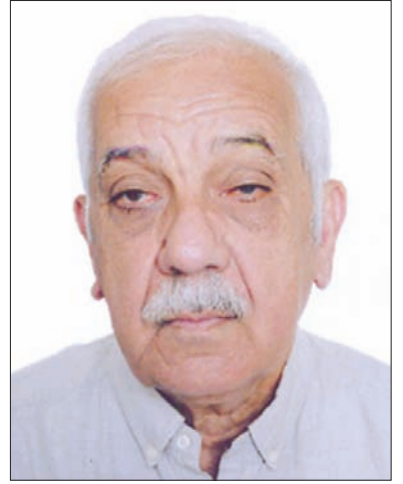
Respublikada milli mətbəximizin əsasında pəhriz şəbəkəsinin yaranmasının da vaxtı artıq çoxdan çatmışdı. Bütün bunların həyata keçirilməsi, müxtəlif sahələr üzrə peşəkar mütəxəssislərin hazırlığı da bizim diqqət mərkəzində saxlanılırdı. İctimai-iaşə müəssisələrinin təcrübəli orta və ali-təhsilli kadrlarla təmin edilməsi məqsədilə ölkə gəncləri keçmiş

SSRİ-nin iri şəhərlərinə oxumağa göndərilirdi.

Müxtəlif sahələr üzrə savadlı gənclərin seçilərək ölkədən kənar oxumağa göndərilməsində mənim də əməyim olmuşdur. Həmin kadrların bəziləri indi də ayrı-ayrı sahələrdə çalışırlar. Bunlardan biri də Əzizov Seyidəzimidir. O, 1997-ci ildə Krasnodar Politeknik İnstitutuna qəbul olmuş, 1984-cü ildə həmin institutun İctimai iaşənin texnologiyası və təşkilat fakültəsini bitirərək mühəndis-texnoloq ixtisasına yiyələnmişdir. Xəstəxananın qida blokunun rəhbəri idi. Biz müxtəlif layihələrin reallaşdırılmasında onunla birgə çalışmış, respublika səviyyəli tədbirlərin həyata keçirilməsində iştirak etmişik. Seyidəzim vətənpərvər, təəs-sübkeş bir insandır. Mən 20 Yanvar hadisələrindən danışarkən bu yazıda onun haqqında bəhs etməyim də təsadüfi deyildir.

Bəli, 20 Yanvar tariximizin qanlı səhifəsidir, çünki xalqımız həmin gün öz azadlığı, müstəqilliyi uğrunda çox sayda şəhid verdi, lakin onun iradəsi sınımadı, milli ruhu sarsılmadı. Həmin gün ümummilliyət mənafehlərinin müdafiəsi naminə canlarından keçən və şəhidlik zirvəsinə ucalan Vətən övladları misilsiz fədakarlıqları ilə xalqımızın qəhrəmanlıq salnaməsinə yeni parlaq səhifə yazdılar.

20 Yanvar həm də birlik, həmrəylik günü idi. Xalqımız qanlı faciənin qurbanlarının dəfn mərasimində bu birliyi, həmrəyliyi bir daha nümayiş etdirdi. Respublikanın hər yerində yas mərasimləri təşkil olundu, dinimizin buyurduğu qaydada onların ruhlarına dualar oxundu, əhsanlar verildi. İstər iqtisadi, istər siyasi, istərsə də mənəvi cəhətdən hamı üçün çətin olan həmin dövrdə bu işləri həyata keçirmək hər kəsdən böyük məsuliyyət, siyasi sayıqlıq tələb edirdi. Yüksək təşkilatçılıq qabiliyyəti olmadan bu ümumxalq tədbirini layiqincə icra etmək qeyri-mümkün idi. Qeyd etdim ki, mən o vaxt böyük bir səhiyyə təşkilatına rəhbərlik edirdim. Məhz bu səbəbdən ərazisində yerləşdiyimiz Yasamal rayonu üzrə şəhidlərə ehtiram əlaməti olaraq cümə axşamlarının birini təşkil

etmək bizə tapşırılmışdı. Əlbəttə, bu, o qədər də asan iş deyildi, çətinlik işin maddi tərəfində deyildi, dediyim kimi, keyfiyyətli ərzaq alınması, müəyyən avadanlıqların tapılması və s. bir sözlə belə bir məclisin yola verilməsi üçün peşəkar insan lazımdı. Bax, həmin vaxtlarda Seyidəzim mənim ən yaxın köməkçim oldu.

Mərasim necə lazımdırsa, eləcə də yüksək səviyyədə təşkil edildi, bəşirilən əhsandan imkansız ailələrə, tənha ahıl, maddi köməyə ehtiyacı olan insanların evlərinə paylandı. Sözü açığı, bu işdə ən böyük ağırlıq onun üzərinə düşürdü və o da onu layiqincə yerinə yetirdi. Düşünürəm ki, bu özü də bir vətənpərvərlik, insansevərlik nümunəsi idi. Axı, Vətənə xidmət, Vətəni sevmək də imandandır. O da imanının qulu, köləsi kimi, təmənnəsiz etdi bunları, əməyini, vəsaitini əsirgəmədən vətəndaşlıq borcunu yerinə yetirdi.

Seyidəzim təvazökar insandır, etdiyi yaxşılıqlar barədə danışmağı xoşlamır. Deyir ki: "Sən etdiyini et, xalq bilməsə də, xalq bilər".

Bu məqamı xatırlamaqla demək istərdim ki, ən kiçik, adi bir hərəkəti ilə başqalarından fərqlənən hər bir insan örnekdir, nümunədir. Qaldı ki, Vətən yolunda canından keçmək, şəhid olmaq. Bu, qəhrəmanlığın zirvəsidir. Məhz elə buna görə də xalqımız bu mübariz oğul və qızlarının şücaətini daim yüksək qiymətləndirir, onların ruhuna ehtiram göstərir, xatirəsini hər zaman uca tutur.

Maqsum QASIMOV,
Azərbaycan Tibb Universitetinin
müəllimi, professor.